

postmottak@ufd.dep.no

journalnr 200400144

Sentralbord: 23 04 70 00
Telefaks: 23 04 53 69
Telefon direkte: 23 04 75 64
Mobil: 91 71 24 25
E-post: svein.sandnes@nrk.no

Norsk rikskringkasting as
Foretaksreg.: NO976 390 512 MVA

www.nrk.no

Vår ref.:
JGB/SS

Dato:
24. februar 2005

Høring - Strategier for digitale læringsressurser for grunnsopplæringen, universitets- og høgskolesektoren og voksnes læring

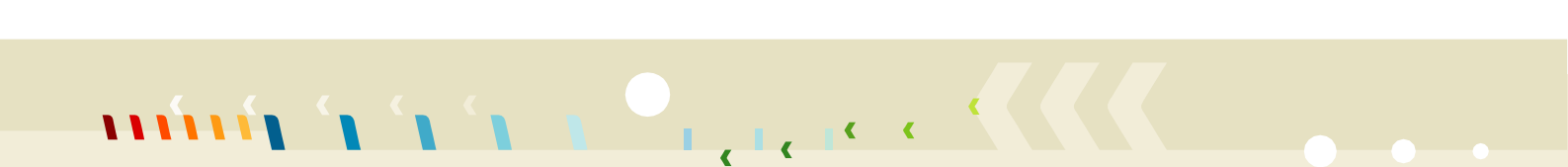
NRK er blitt bedt om å uttale seg om de tre strateginotatene for digitale læringsressurser fra henholdsvis Utdanningsdirektoratet, VOX og Norgesuniversitetet. Siden alle de tre strateginotatene inneholder et ønske om å åpne NRKs digitale arkiver for undervisningssektoren, vil vi konsentrere oss om dette for oss viktige punkt.

Selv om alle notatene samler seg om dette ønsket, er innretningen og presisjonsnivået ulikt. Vi finner derfor grunn til innledningsvis å referere de ulike notatenes konkrete forslag:

Utdanningsdirektoratet fremmer følgende forslag som tiltak nr. 1 under 'Utvikling, produksjon og drift': "I samarbeid med Kultur- og kirke-departementet initieres et forprosjekt der man utreder hvordan relevant arkivmateriale fra institusjoner som NRK, Norsk filminstitutt, Nasjonalbiblioteket, museer, arkiver og lignende kan gjøres tilgjengelig for bruk i grunnsopplæringen. Prosjektet må:

- inkludere pilotforsøk som omfatter produksjon, distribusjon, bruk og FoU
- resultere i en plan for et hovedprosjekt der materiale tilgjengeliggjøres i stor skala
- utrede en bærekraftig modell for langsiktig drift
- sees i sammenheng med Norsk digitalt bibliotek og innholdsprosjekter i HØYKOM Skole (Jf. *eNorge 2005* s. 22)"

VOX fremmer ikke noe konkret tiltak knyttet til NRKs arkivmateriale, men i kommentarene til tiltak 12 under 'Distribusjon og gjenbruk', "Det opprettes en nasjonal portal som tilbyr en database for læringsobjekter og tilhørende metadata (repositorium), med mulighet for gjenfinning og uthenting av læringsobjektene på en standardisert måte (jfr. tiltak 10).", skriver VOX følgende: "Offentlig eid informasjon må digitaliseres og tilgjengeliggjøres. Et eksempel er NRKs arkiver, der store deler av arkivmaterialet allerede er digitalisert. Målet må være at dette materialet gjøres tilgjengelig, og samtidig kan benyttes i utvikling av kommersielle digitale læringsressurser. Det vil være av stor verdi for mange at søkbare

medieobjekter slik som filmklipp, stillbilder, lydskutter, osv. fra NRK-arkivet, blir gjort tilgjengelig. Det vil være ressurser som kan brukes i flere sammenhenger, som læringsobjekter i utdanningsrelaterte sammenhenger til aktiviteter for rekreasjon."

Norgesuniversitetet behandler ikke spørsmålet om bruk av NRKs arkiver på annen måte enn i en kort avsluttende kommentar om 'Tverrsektorielle tiltak'. Etter først å ha unnskyldt at det ikke har vært mulig å samordne forslagene med Vox og Utdanningsdirektoratet, skriver Noregesuniversitetet: "Likevel vil denne gruppa peike på område som er særleg relevante for alle sektorane og som bør takast opp i ein vidare samanheng. Dette er bl.a. spørsmål knytte til: - tilgang til NRKs digitale arkiv", osv.

Etablering av et nasjonalt klipparkiv for undervisningsformål

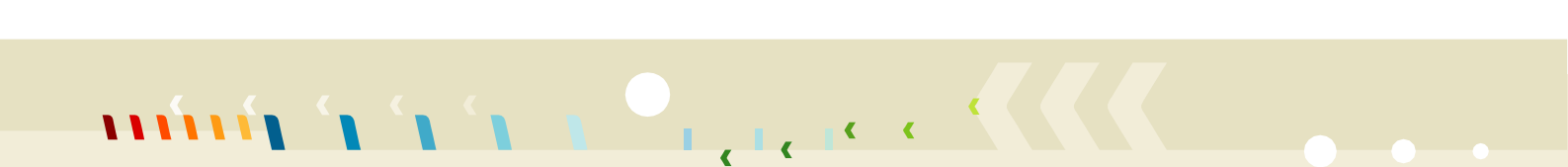
La det med en gang være sagt at NRK vil stille seg positivt til en utnyttelse av vårt store arkiv med radio- og TV-produksjoner til undervisningsformål. Vi har heller ikke som målsetting å tjene store penger på utnyttelsen av arkivet til slike formål. Men selv om vi bare skulle velge materiale fra arkivet som NRK har alle rettigheter til, ville *selve arbeidet* med å finne fram og tilpasse arkivklippene til en slik database være betydelig. Vi ville også komme over klipp det ville være naturlig å ha med i basen som det vil være knyttet opphavsrettigheter til hos andre.

Siden Danmarks Radio (DR) siden 2001 har gjennomført en tilsvarende prosess i samarbeid med og finansiert av det danske utdanningsdepartementet, vet vi ganske mye om hvilke kostnader det er snakk om. DR har hatt en tverrfaglig gruppe av pedagoger, journalister, programmerere og web-designere på ti personer sittende fast i tre år for å utarbeide 10.000 klipp til deres database. Med en 'all inclusive' timepris på kr. 700,- utgjør dette en kostnad på årsbasis på 10.780.000 kroner. Legger vi til et budsjett på 4 millioner kroner til dekning av rettighetskostnader til tredjemann, utgjør dette en årlig driftskostnad på 14.780.000 kroner. Og vi understreker da at NRK ikke har tatt seg betalt for de rettigheter *vi* har til klippene, som vi hadde gjort dersom det var snakk om en kommersiell produksjon.

Da prosjektperioden var avsluttet 31. desember 2004, fikk danske skoler tilgang til databasen ved å betale en årlig avgift som skal dekke løpende driftskostnader knyttet til drift og vedlikehold av den store basen. Dette er vel å merke et beløp som kommer i tillegg til det undervisningsinstitusjoner i Norge betaler etter åndsverklovens § 13. Vi kjenner til at representanter for de tre strategi-utredninger har vært i Danmark for å studere dette prosjektet, og at de så langt vi erfarer var meget begeistret for hvilke muligheter et programarkiv med ca. 10.000 lyd- og videoklipp gir lærere og elever i skolesituasjonen. En viktig begrensning i tilbudet fra Danmark er at det kun gir skolene mulighet til 'streaming' av materialet. De har ikke mulighet til å bearbeide eller kopiere klippene.

Utvikling av komplette flermediale læringsressurser

Det finnes naturligvis også andre eksempler på at undervisningsmyndighetene har benyttet seg av de ressurser som ligger i det nasjonale kringkastingsselskap for å utvikle digitale læringsressurser. Den britiske regjeringen gav i januar 2003 British Broadcasting Corporation (BBC) i oppdrag å utarbeide læringsressurser for all undervisning for aldersgruppen 5 til 16 år. Dette er tenkt som en gratistjeneste

levert gjennom bredbånd og ISDN. Prislappen er satt til 150 millioner pund, eller nærmere 1,8 milliarder norske kroner, over fem år. Det er en forutsetning at 50% av ressursene skal gå til oppdrag fra eksterne leverandører. Tjenesten, som har fått navnet 'Curriculum Online', skal lanseres i januar 2006, men først foreligge ferdig i løpet av 2008. Planene for denne netjtjenesten er så langt vi har kunnet bringe på det rene, at den er basert på fildeling, det vil si at alle som laster ned et materiale kan bearbeide det og formidle det videre til andre.

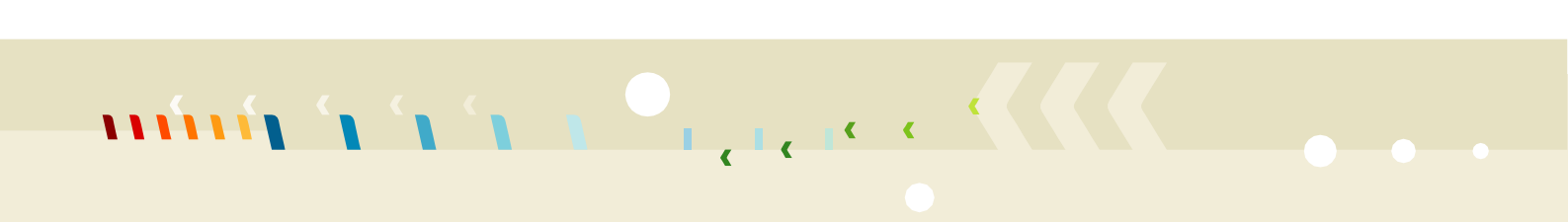
Også NRK har med støtte fra Utdanningsdirektoratet, og i samarbeid med eksterne leverandører, produsert læringsressurser som dekker læreplanens innhold - og med ekstensiv bruk av eget arkivmateriale. Det gjelder 'Syklus', et undervisningstilbud i natur- og miljøfag for mellomtrinnet og 'A Passport to English', engelsk for ungdomstrinnet. Til skoleåret 2005/2006 vil det foreligge en læringsressurs som dekker pensum i faget Medier og kommunikasjon, VKII i videregående utdanning. Støttebeløpene har for begge de to førstnevnte prosjekter vært 1,5 millioner kroner, som har representert ca. 40% av totalkostnadene. Det siste prosjektet er fullfinansiert med 1.990.000 kroner på grunn av lavt elevtall. Alle de tre læringsressursene forutsettes solgt til skolene i abonnement.

Våre erfaringer så langt er at skolene fortsatt prioriterer papirbaserte læremidler. I tillegg til å støtte utvikling av digitale læringsressurser, bør en nok derfor også se nærmere på ulike måter for å etablere et bærekraftig marked for slike ressurser. I Storbritannia har utdanningsmyndighetene valgt å gi skolene en 'tilleggspott' som *bare* kan brukes til digitale læringsressurser godkjent av den offentlige institusjonen 'Curriculum Online'. Dette er trolig et helt nødvendig virkemiddel for å tvinge skolene til i sterkere grad å forsøke seg fram med aktiv bruk av digitale læringsressurser.

En dugnad for spredning av digital kompetanse til alle

I Norge var det Kvalitetsutvalget som satte det helhetlige digitale kompetansebegrepet 'digital dannelse' på dagsordenen. I tillegg til de grunnleggende ferdigheter å lese, å skrive og å regne, er det i det 21. århundre også nødvendig å kunne bruke data. Innen EU har man gjennom Lisboa-prosessen fokusert på betydningen av IKT i utdanning og trening for å kunne skape økonomisk vekst. Sluttrapporten fra det store PILOT-prosjektet her hjemme konkluderer slik: "Uten en langsiktig digital agenda for norsk utdanning med tilstrekkelige ressurser, må vi vente på fremtidens skole."

De unge vil trolig tilegne seg 'digital dannelse' på en eller annen måte, selv om skolene er en viktig arena for å gi dem et kritisk perspektiv på nettbruken. Strateginotatene omfatter imidlertid også 'voksnes læring'. Og vi forstår Moderniseringsdepartementets bekymring over at 800.000 av befolkningen på 1,2 millioner som er 55 år eller eldre *ikke* er på nettet. Ser vi bort fra de aller eldste, og ser på aldersgruppen fra 55 til 74 år, mennesker som i snitt har mellom 10 og 30 år igjen å leve, er det hele 500.000 av totalt 830.000 som *ikke* er på nett. Her tror vi det er grunnlag for en skikkelig nasjonal dugnad, som også NRK gjerne vil ta del i. Igjen kan vi vise til Danmark og Storbritannia, hvor våre kollegaer i DR og BBC med offentlig støtte i vesentlig grad har bidratt til å gjøre terskelen for å ta datateknologien i bruk lavere gjennom programmer i radio og fjernsyn, og med tilhørende materiale på nett.

Vi er naturligvis stolte av at de tre strateginotatene eksplisitt har nevnt NRK som en viktig mulighet for å styrke bruk av data i skole og samfunn for øvrig. Vi håper at vi med de kommentarer som er avgitt foran har gitt Utdannings- og forskningsdepartementet en like klar melding som den Charles Dickens i sin roman David Copperfield legger i munnen til kusken, og som han ber David formidle til Clara Peggotty: 'Barkis is willing'.

Med vennlig hilsen

John G. Bernander
kringkastingssjef